

Parzyszek, Czesław

Treść pojęcia "nowa ewangelizacja" według Jana Pawła II

Kultura Media Teologia 2, 135-151

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

ks. Czesław Parzyszek SAC

Treść pojęcia „nowa ewangelizacja” według Jana Pawła II

STRESZCZENIE:

ISTNIEJE WIELE TERMINÓW, PRZY POMOCY KTÓRYCH OKREŚLA SIĘ CAŁOKSZTAŁT DZIAŁANIA KOŚCIOŁA. DLA SOBÓRU WATYKAŃSKIEGO II, Z ZASADY, ISTOTNYM SŁOWEM – „KLUCZEM” JEST SŁOWO APOSTOLSTWO, W NAUCIE POSOBOROWEJ TEOLODZY POSŁUGUJĄ SIĘ SŁOWEM EWANGELIZACJA, NATOMIAST SŁUGA BOŻY JAN PAWEŁ II NIE PRZEKREŚLA TREŚCI SŁÓW APOSTOLSTWO, CZY EWANGELIZACJA, PODKREŚLA JEDNAK TREŚĆ, KTÓRA ZAWIERA SIĘ W TERMINIE: NOWA EWANGELIZACJA.

NALEŻY WYDOBYĆ TREŚCI TYCH SŁÓW KLUCZOWYCH: APOSTOLSTWO, EWANGELIZACJA I NOWA EWANGELIZACJA ORAZ WYRAŻEŃ IM PODOBNYCH.

NOWA EWANGELIZACJA WEDŁUG JANA PAWŁA II NIE POLEGA NA GŁOSZENIU „NOWEJ EWANGELII”, KTÓREJ ŹRÓDŁEM BYLIBYŚMY MY SAMI, NASZA KULTURA, NASZE ROZUMIENIE POTRZEB CZŁOWIEKA. WEDŁUG PAPIEŻA NOWA EWANGELIZACJA TO GŁOSZENIE EWANGELII ZAWSZE NOWEJ I ZAWSZE NIOSĄCEJ NOWOŚĆ, KTÓRA MUSI BYĆ PROWADZONA „Z NOWĄ GORLIWOŚCIĄ, NOWYMI METODAMI I Z ZASTOSOWANIEM NOWYCH ŚRODKÓW WYRAZU” (VS 106).

SŁOWA KLUCZOWE:

NOWA EWANGELIZACJA; EWANGELIZACJA, APOSTOLSTWO, KERYGMAT.

ABSTRACT:

THERE ARE MANY TERMS WHICH INDICATE THE ACTION OF THE WHOLE CHURCH. IN THE ANALYSIS OF THE WHOLE WORK OF EVANGELIZATION THERE ARE THREE PRINCIPAL WORDS. FOR THE SECOND VATICAN COUNCIL, AN IMPORTANT WORD IS THE APOSTOLATE. THEOLOGIANS OF VATICAN II USE THE WORD EVANGELIZATION, AND JOHN PAUL II DOES NOT INVALIDATE THE CONTENT OF THE WORDS APOSTOLATE, OR EVANGELIZATION, BUT EMPHASIZES THE ESSENCE OF WORD NEW EVANGELIZATION.

IT IS TO SHOW THE CONTENTS OF THESE KEYWORDS: APOSTOLATE, EVANGELIZATION AND NEW EVANGELIZATION, AND SIMILAR EXPRESSIONS TO THEM IN THIS ARTICLE.

THE NEW EVANGELIZATION, ACCORDING TO JOHN PAUL II, IS NOT THE PROCLAMATION OF THE NEW GOSPEL, WHICH WOULD BE THE SOURCE OF OURSELVES, OUR CULTURE, OUR UNDERSTANDING OF HUMAN NEEDS. NEW EVANGELIZATION ACCORDING TO THE HOLY FATHER'S IS THE PROCLAMATION OF THE GOSPEL, "WHICH IS ALWAYS NEW AND ALWAYS THE BEARER OF NEW THINGS, AN EVANGELIZATION, WHICH MUST BE »NEW IN ITS ARDOUR, METHODS AND EXPRESSION«" (VS 106).

KEYWORDS:

THE NEW EVANGELIZATION, EVANGELIZATION, APOSTOLATE, KERYGMA

IMPLIKACJE TEOLOGICZNE

Ewangelizacja jest tak dawna, jak dawna jest Ewangelia. Dziś, podobnie jak przed wiekami, aktualne są słowa Chrystusa: „Idźcie na cały świat i głoście Ewangelię wszelkiemu stworzeniu” (Mk 16, 15). Jednak ta sama Ewangelia głoszona jest wciąż nowym ludziom, w nowych sytuacjach i nowych warunkach życia. Ewangelia się nie zmienia, ale zmienia się świat, któremu ma być głoszona. Inny był świat pierwszych wieków chrześcijaństwa, inny – świat wieków średnich, a jeszcze inny jest świat współczesny i współczesny człowiek¹.

Ludzie Kościoła stawiają pytanie, jak skutecznie dotrzeć z Ewangelią do współczesnego człowieka? Istnieją trzy terminy, za pomocą których określa się całokształt działania Kościoła² i formułuje odpowiedź na postawione wyżej pytanie. Dla Soboru Watykańskiego II istotnym słowem-kluczem jest termin apostołstwo³, a w nauce posoborowej Paweł VI i teolodzy posługują się słowem ewangelizacja⁴. Natomiast Sługa Boży Jan Paweł II nie przekreślał treści słów apostołstwo czy ewangelizacja, lecz podkreślał treść, która kryje się w pojęciu nowa ewangelizacja.

Rodzi się zatem słuszne pytanie o relacje, jakie zachodzą pomiędzy terminami: apostołstwo, ewangelizacja i nowa ewangelizacja. Niniejszy artykuł jest próbą doprecyzowania treści pojęcia „nowa ewangelizacja”, tak często używanego przez Jana Pawła II.

Apostołstwo

Apostołstwem (gr. *apostēllō* – posyłać) w znaczeniu ogólnym jest to wszystko, przez co Kościół w konkretnych warunkach urzeczywistnia i dzięki czemu wzrasta, ogarniając coraz to nowych ludzi i nowe dziedziny życia⁵. W sensie ściślejszym jest ono realizacją przez wiernych (indywidualnie lub zespołowo) powinności przepowiadania i świadczenia swym życiem o Chrystusie, wypływającej z ich uczestnictwa w potrójnym urzędzie i z nakazu misyjnego, wypowiedzianego przez Zbawiciela do apostołów (Mt 28, 18-20). Inaczej mówiąc, jest głoszeniem Chrystusa i Jego orędzia mesjańskiego słowami i czynami

¹ Por. Cz. Parzyszek, „*Współczesny świat*” i „*współczesny człowiek*” – wyzwanie dla formacji, w: *Formacja dzisiaj do życia konsekrowanego jutra*, Biblioteka „Życia Konsekrowanego” t. II, Warszawa-Wrocław 2002, s. 19-51.

² Por. W. Przyczyna, *Teologia nowej ewangelizacji*, Kraków 1992, s. 16.

³ Sobór Watykański II mówi o ewangelizacji w czterech dokumentach: dokumentach konstytucji *Lumen gentium* i *Gaudium et spes*, oraz w dekrete *Apostolicam actuositatem* i *Ad gentes*.

⁴ Termin *ewangelizacja* pojawił się w teologii protestanckiej. Zaczęto go używać w XIX wieku na określenie działalności protestanckich kaznodziejów wędrownych lub popularyzujących teksty Biblii celem pozyskania nowych wyznawców. Por. J. Krucina, *Wprowadzenie*, w: *Ewangelizacja*, J. Krucina (red.), Wrocław 1980, s. 5.

Z czasem zaczęto używać tego terminu w Kościele katolickim, choć ciągle w znaczeniu misyjnym, dla określenia przepowiadania Ewangelii tym, którzy jej nie znają. Por. K. Jeżyna, *Moralne przesłanie nowej ewangelizacji. Wezwanie do odnowy Kościoła i świata*, Lublin 2002, s. 24. Natomiast w krajach chrześcijańskich systematyczne głoszenie Ewangelii było nazywane kaznodziejstwem lub katechezą. Por. A. Lewek, *Nowa ewangelizacja w duchu Soboru Watykańskiego II*, t. I, Katowice 1995, s. 25.

⁵ Por. W. Seremak, *Apostołstwo*, w: *Leksykon duchowości katolickiej*, M. Chmielewski (red.), Lublin-Kraków 2002, s. 59.

”

Istnieją trzy terminy, za pomocą których określa się całokształt działania Kościoła i formułuje odpowiedź na postawione wyżej pytanie. Dla Soboru Watykańskiego II istotnym słowem-kluczem jest termin "apostolstwo", a w nauce posoborowej Paweł VI i teolodzy posługują się słowem "ewangelizacja". Natomiast Sługa Boży Jan Paweł II nie przekreślał treści słów apostolstwo czy ewangelizacja, lecz podkreślał treść, która kryje się w pojęciu „nowa ewangelizacja”.

mi, ewangelizacją i uświęcaniem. Współcześnie terminu ewangelizacja używa się często na określenie wszelkiej działalności chrześcijańskiej, stąd mówi się na przykład o apostolstwie modlitwy, przykładu, słowa, ofiary i pokuty, czy apostolstwie charytatywnym⁶.

W Nowym Testamencie wyraz apostoł określa tych, których ustanowił i posłał Chrystus, aby nauczali i chrzcili wszystkie narody, aby zakładali Kościoły i kierowali nimi, strzegąc czystości nauki (Mt 28, 19; 1 Kor 15, 1-11; Ga 1, 8-12). I to jest apostołat w sensie ścisłym, apostołat instytucjonalny⁷. Od apostołatu instytucjonalnego należy odróżnić apostołat powszechny, do którego powołani zostali wszyscy ludzie stanowiący wspólnotę w Chrystusie i którzy wypełniają w zależności od otrzymanych od Boga charyzmatów (1 Kor 12, 7-10; Rz 12, 6-8) i doraźnego celu posłania przez [przełożonych Kościoła (1 Kor 14, 37 nn.; 1 Tm 4, 14; 2 Tm 1,6)⁸.

Od V do VIII wieku nazwa apostołstwo wiązała się z urzędem papieża i biskupów. W odniesieniu do misji i urzędu Chrystusa oraz Kościoła, a także do działalności hierarchii, osób konsekrowanych i ludzi świeckich, nazwy apostołstwo zaczęto używać powszechnie dopiero w latach XX wieku, w związku z powołaniem do istnienia przez Piusa XI w 1922 roku Akcji Katolickiej⁹. Wiele odważnych tez odnośnie do apostołstwa, zwłaszcza do apostołstwa świeckich, wniósł św. Wincenty Pallotti¹⁰.

⁶ Por. tamże,

⁷ Por. J. Stępień, *Apostolstwo w ujęciu biblijnym*, w: *Powołani do apostołstwa. Powołanie człowieka*, Poznań-Warszawa 1975, s. 103-105.

⁸ Por. tamże, s. 104-105; tenże, *Eklezjologia św. Pawła*, Poznań 1972.

⁹ Por. W. Seremak, *Apostolstwo*, w: *Leksykon duchowości katolickiej*, art. cyt., s. 59.

¹⁰ Por. F. Folejewski, *Nauka o apostołstwie świeckich według pism Wincentego Pallottiego*, Lublin 1964 (mps - praca licencjacka); Cz. Parzyszek, *Nauka Wincentego Pallottiego o apostołstwie świeckich w świe-*

IMPLIKACJE TEOLOGICZNE

Ojcowie na Soborze Watykańskim II stwierdzili, że wszelkie apostołstwo ma swoje źródło w wewnętrznym udzielaniu się Osób Boskich w łonie Trójcy Świętej. Życie wewnątrz-trynitarne – czytamy w Dekrecie o apostołstwie świeckich – oraz „misja” Syna Bożego na świat są punktem wyjścia wszelkiego posłannictwa, czyli apostołstwa¹¹. Misję tę kontynuuje Kościół poprzez wszystkich swoich członków, chociaż na różny sposób. Każdy powołany jest do apostołstwa. Sobór mocno zaakcentował jedność apostołstwa, która wynika z nauki o Kościele. Wszyscy – stwierdził Sobór – mają udział w posłannictwie Kościoła. Wszyscy są odpowiedzialni za jego losy. A celem Kościoła – według Dekretu o apostołstwie świeckich – jest „uczynić wszystkich ludzi uczestnikami zbawczego odkupienia i by przez nich cały świat rzeczywiście został skierowany ku Chrystusowi”¹². Apostołstwo to Kościół sprawuje poprzez wszystkie swoje członki, jednak na różne sposoby (por. AA 2). W ten sposób Sobór podkreślił mocno jedność apostołstwa w Kościele.

Wykorzystując nauczanie Soboru Watykańskiego II, nowy Katechizm Kościoła Katolickiego określił apostołstwo jako „wszelką działalność Ciała Mistycznego, która zmierza do rozszerzenia Królestwa Chrystusowego na ziemi”¹³. Znany teolog apostołstwa, ks. Eugeniusz Weron SAC, stwierdził, że nazwa apostołstwo „zawiera i wyraża przede wszystkim życie oraz działalność Kościoła, a więc jego urzeczywistnienie się w konkretnych warunkach. Wszak przez apostołstwo Kościół ciągle się staje, wzrasta, ogarnia coraz to nowe zespoły ludzkie i dziedziny ich życia. Przez apostołską działalność, która jest uczestnictwem (...) urzeczywistnia się i ukazuje dynamiczny aspekt Kościoła (...)”¹⁴.

W bliskim związku z problematyką apostołstwa – jak zaznaczył ks. E. Weron – pozostaje niewątpliwie teologia misji, czyli misjologia. Łączy je potrzeba teologicznego uzasadnienia posłannictwa. Związek ten jest widoczny także w dokumentach Soboru Watykańskiego. W dekrecie poświęconym misjom *Ad gentes* została dość obszernie wyłożona teologia chrześcijańskiego posłannictwa, czyli apostołstwa (por. AG 2-9). W nauczaniu soborowym przez misję rozumie się głoszenie Ewangelii i zakładanie Kościoła wśród narodów lub grup społecznych jeszcze niewierzących w Chrystusa. Celem działalności misyjnej jest „zaszczepienie” Kościoła tam, gdzie Kościół jeszcze nie zapanował ko-

---

tle konstytucji Soboru Watykańskiego Drugiego „Lumen Gentium” i dekretu „Apostolicam Actuositatem”, Lublin 1970 (mps – praca licencjacka); tenże, *Apostołstwo świeckich jako odpowiedź Miłosierdnemu Bogu w pismach św. Wincentego Pallottiego*, w: *Powołani do apostołstwa. Powołanie człowieka*, dz. cyt., s. 320-346.

¹¹ Por. AA 4; F. Hengsbach, *Das Konzilsdekret über das Apostolat der Laien*, Paderborn 1967, s. 38 nn.; *L'Apostolat des Laïcs. Décret „Apostolicam actuositatem”*, Paris 1966, s.58 nn.; E. Weron, *Świeccy w Kościele*, Paris 1970, s. 77.

¹² AA, 2; por. F. Hengsbach, *Das Konzilsdekret über das Apostolat der Laien*, dz. cyt., s. 30-31; *L'Apostolat des Laïcs. Décret „Apostolicam actuositatem”*, dz. cyt., s. 52 nn.; E. Weron, *Świeccy w Kościele*, dz. cyt., s. 73-74.

¹³ AA 2; por. KKK 863; E. Weron, *Laikat i apostołstwo*, b,m,w, 1999, s. 95; tenże, *Budzenie olbrzymia*, b.m.w. 1995, s. 145.

¹⁴ E. Weron, *Apostołstwo Powszechne*, Poznań 1987, s. 15.

rzeni (por. AG 6)¹⁵. W tym rozumieniu misje byłyby jakąś szczególną postacią apostołstwa na obszarach lub w środowiskach nazywanych potocznie terenami „misyjnymi”¹⁶.

Ewangelizacja

Jan Paweł II mówiąc o nowej ewangelizacji, za punkt wyjścia przy formułowaniu tego terminu brał treść pojęcia ewangelizacji, które to pojęcie jest dynamicznym procesem, aktem zwiastowania i realizacji przez Kościół zbawienia, ofiarowanego przez Ojca ludziom w Chrystusie, wreszcie jest przepowiadaniem Jezusa Chrystusa¹⁷. W adhortacji *Evangelii nuntiandi* Paweł VI określił ewangelizację jako zanoszenie dobrej Nowiny do wszystkich ludzi, aby przemieniając ich od wewnątrz, uczynić z nich nową ludzkość, a także, jako ukazywanie Jezusa Chrystusa tym, którzy Go dotąd nie poznali i świadczenie życiem o Bogu, który objawił się w Jezusie Chrystusie (por. EN 6, 17-18).

W teologii współczesnej znane są różne określenia ewangelizacji¹⁸. Dwa z nich wydają się szczególnie trafne. Pierwsze, wypracowane przez III Generalną Konferencję Episkopatu Latinoamerykańskiego w Puebla (1979), ujmuje ewangelizację w sensie szerokim. Jest ona wtedy działaniem Kościoła zmierzającym do uobecnienia orędzia ewangelicznego w życiu poszczególnych osób oraz całych społeczeństw. Drugie określenie ewangelizacji, ujmujące ją w sensie ścisłym, zawarte jest w rzymskim biuletynie promującym nową ewangelizację. Zgodnie z nim, ewangelizacja to proklamacja z mocą Ducha Świętego, wcielonego, ukrzyżowanego, zmartwychwstałego i żyjącego Jezusa Chrystusa jako jedyne Zbawiciela i Pana całego rodzaju ludzkiego oraz każdego człowieka, w sposób radosny, naznaczony miłością, który przyczynia się do budowania Kościoła i poznania Chrystusowej Ewangelii¹⁹. A. Sepioło określił zwięźle: „Ewangelizacja jest zwiastowaniem wprost Osoby Jezusa Chrystusa w tym celu, by człowiek, do którego się zwracamy, stanął przed koniecznością wyboru: za lub przeciw. Jednym z trafniejszych określeń oddających owo głoszenie jest słowo «orędzie»”²⁰. W innym miejscu podkreślił natomiast, że ewangelizacja to „niesienie Osoby Jezusa Chrystusa innym poprzez głoszenie oraz świadectwo życia”²¹.

¹⁵ Por. K. Jeżyna, *Moralne przesłanie nowej ewangelizacji. Wezwanie do odnowy Kościoła i świata*, dz. cyt., s. 26; A. Lewek, *Nowa ewangelizacja w duchu Soboru Watykańskiego II*, t. I, dz. cyt., s. 26.

¹⁶ Por. E. Weron, *Apostolstwo Powszechne*, dz. cyt., s. 15; K. Jeżyna, *Moralne przesłanie nowej ewangelizacji. Wezwanie do odnowy Kościoła i świata*, dz. cyt., s. 24-25.

¹⁷ Por. K. Wojtyła, *Ewangelizacja współczesnego świata*, w: *Chrześcijaństwo żywych, Wnurcie zagadnień posoborowych*, B. Bejze (red.), t. VIII, Warszawa 1976, s. 61; W. Świerżawski, *Misterium Eucharystii i dzieło ewangelizacji*, „Communio” 1982 nr 6, s. 26-43; E. Weron, *Apostolstwo katolickie*, Poznań 1987, s. 15 nn.

¹⁸ J. Salij przypomniał, że wyraz „ewangelizacja” pojawił się w polskim języku religijnym stosunkowo niedawno. Wprawdzie aż 47 razy (w formie czasownikowej) występuje w Nowym Testamencie, ale w polskich przekładach zawsze oddawany był opisowo. Trzeba było dopiero współczesnej odnowy, żebyśmy zaczęli odczuwać potrzebę tego wyrazu. Por. tenże, *Ewangelizacja: uwagi elementarne*, art. cyt., s. 4.

¹⁹ Por. A. Szorc, *Wezwani do nowej ewangelizacji*, art. cyt., s. 10.

²⁰ A. Sepioło, *Nowa ewangelizacja. Śladami Jana Pawła II*, Kraków 2001, s. 15.

²¹ Tamże, s. 16.

IMPLIKACJE TEOLOGICZNE

J. Salij twierdzi, że „jedynym powodem, dla którego należy głosić Ewangelię i zapraszać do Kościoła, jest radość, że Bóg obdarował nas swoim Synem – radość, której nie potrafimy zatrzymać dla siebie, lecz musimy się nią dzielić z innymi, tak, aby jak najwięcej ludzi mogło się radować razem z nami”²². Dlatego ewangelizacja – według J. Salija – „polega nie tyle na doprowadzeniu ludzi do uznania prawdy o Jezusie Chrystusie, ale raczej na doprowadzeniu ludzi do samego Jezusa Chrystusa”²³.

Kościół realizuje swe posłannictwo na drodze ewangelizacji, czyli głoszenia Dobrej Nowiny. Jan Paweł II używa tej nazwy w sensie takim samym jak Ojcowie soborowi (por. DiM 2), czy papież Paweł VI, w adhortacji apostolskiej *Evangelii nuntiandi*. Dzieło ewangelizacji stanowi istotę misji Kościoła. Jest to droga urzeczywistniania przez Kościół posłannictwa mesjańskiego samego Chrystusa²⁴.

Ewangelizacja – to wielorakie działanie, przez które komunikowana jest Ewangelia i przekazywane jej orędzie; szerzenie znajomości Ewangelii; „zanoszenie Dobrej Nowiny do wszelkich kręgów rodzaju ludzkiego, aby przenikając je swą mocą od wewnątrz, tworzyła z nich nową ludzkość” (EN 18); doprowadzanie Boską mocą Dobrej Nowiny do przemiany sumienia poszczególnych ludzi i wszystkich razem, a następnie ich działalności, życia i całego środowiska, w jakim żyją. Ewangelizacja – według adhortacji Pawła VI, *Evangelii nuntiandi* winna: ukazywać Chrystusa tym, którzy jej jeszcze nie znają (17), budzić wiarę i służyć jej rozwojowi (47), prowadzić do nawrócenia (18), przyczyniać się do budowy Kościoła (23) oraz pomagać ludziom w osiągnięciu zbawienia (27). Jest realizacją nakazu Chrystusa wypowiedzianego w dniu Jego wniebowstąpienia (Mk 16,15)²⁵.

A. Lewek, opierając się na twierdzeniach ojców synodalnych Synodu Biskupów w 1974 roku, sytuuje ewangelizację na linii inkulturacji Ewangelii. Ewangelizacja stanowi podstawowe narzędzie inkulturacji. Jest ona równocześnie wynikiem inkulturacji w tym sensie, że dopiero z połączenia Ewangelii Chrystusowej z kulturą danego narodu „powstaje dostosowana i zrozumiała dla odbiorców danego kręgu kulturowego treść chrześcijańskiego orędzia zbawczego, czyli właściwy przedmiot ewangelizacji”²⁶.

Istotowe ujęcie ewangelizacji utożsamia ją z Kościołem. Ojciec Święty Paweł VI napisał krótko: „Kościół jest dla ewangelizacji” (EN 14). Kościół jest owocem ewangelizacji

²² J. Salij, *Ewangelizacja: uwagi elementarne*, art. cyt., s. 7.

²³ Tamże, s. 8.

²⁴ Por. Jan Paweł II, *Kościół ludem Bożym*, OR 12 1991 nr 12, s. 41-42.

²⁵ Por. W. Seremak, *Ewangelizacja*, w: *Leksykon duchowości katolickiej*, dz. cyt., s. 260.

²⁶ A. Lewek, *Nowa ewangelizacja w duchu Soboru Watykańskiego II*, t. II, dz. cyt., s. 97. P. Arrupe podkreślił, że inkulturacja nie jest jedynie metodą, taktyką czy strategią, lecz stanowi zasadę ewangelizacji, wynikającą z prawdy o Wcieleniu Syna Bożego. „Inkultuacja polega na dogłębnym przeniknięciu i przepojeniu Ewangelią oraz zrodzoną z niej wiarą chrześcijańską najgłębszych, najintymniejszych fundamentów życia ludzi, ich sposobu myślenia, odczuwania, przeżywania i postępowania, po prostu całej kultury. Proces inkulturacji dokonuje się poprzez dialog między objawionym słowem Bożym a kulturą ludzką, poprzez wzajemne ich przenikanie się, ubogacanie i udoskonalanie”. Tenże, *Catéchèse et inculturation*, „Lumen vitae” 1977 nr 23, s. 447. Por. A. Lewek, *Problem inkulturacji Ewangelii*, „Ateneum Kapańskie” 1983 nr 2, s. 189-198.

nej działalności Jezusa i Dwunastu. P. Colombo powie, że „od Chrystusa przyszedł jako Jego Ewangelia – Kościół”. Z drugiej zaś strony Kościół w swojej historycznej realizacji jest – poza innymi aspektami – „pielgrzymującą Dobrą Nowiną”, czyli jest po prostu ewangelizacją²⁷. Ewangelizacja w aspekcie funkcjonalnym ściśle łączy się z posłannictwem Kościoła. Dekret *Ad gentes* przez posłannictwo to rozumie „taką działalność, przez którą Kościół posłuszny rozkazowi Chrystusa, poruszany łaską i miłością Ducha Świętego staje się w pełni obecny dla wszystkich ludzi czy narodów” (AG 5)²⁸.

E. Weron twierdzi, że termin ewangelizacja wydaje się pokrywać z tradycyjnym rozumieniem pojęcia apostołstwo, gdyż w treści adhortacji Pawła VI *Evangelii nuntiandi* można znaleźć zagadnienia należące do teologii apostołstwa: odnowa ludzkości, dawanie świadectwa, otwarte przepowiadanie, przyłgnięcie duchowe, wejście we wspólnotę, przyjęcie znaków, dzieła apostołskie (por. EN 24). W tym opisie ewangelizacji (por. EN 17-24) można rzeczywiście odszukać wszystkie problemy należące do apostołstwa i jego teologii²⁹.

Z nazwą ewangelizacja wiąże się termin kerygmat, który w ścisłym rozumieniu jest „przepowiadaniem dobrej nowiny o zbawieniu objawionym i dokonany przez Boga w Jezusie Chrystusie; oparty na autorytecie Boga, od którego pochodzi, dokonuje się w Kościele i przez Kościół mocą Ducha Świętego, uobecniającego głoszone wydarzenie zbawcze; aktualizuje się i uobecnia w prorockiej misji Kościoła, a spełnia i objawia swą naturę zwłaszcza w liturgii i sakramentach (...); jest głoszony w różnych formach przepowiadania kościelnego (kazanie, katechumenat, katecheza) i chrześcijańskiego życia oraz buduje Kościół”³⁰. A. Sepiolo utożsamia ewangelizację z kerygmatem, gdzie chodzi o nauczanie krótkie, jasne i obejmujące tylko to, co najistotniejsze – nauczanie budzące wiarę³¹.

Ewangelizacja jest rzeczywistością bogatą, wielowarstwową i dynamiczną, a tym samym trudną do zdefiniowania (por. EN 17)³². Na jej pojęcie składają się takie elementy, jak: świadectwo, ustne przepowiadanie, nawrócenie, wejście do wspólnoty, dzieła apostołskie i zbawienie (por. EN 24). Elementów tych – jak zauważa papież Paweł VI – nie należy sobie przeciwstawiać, ale każdy z nich trzeba rozpatrywać w łączności z innymi (por. EN 24). Ze względu na to, że ewangelizacja jest „procesem” (EN 24), dlatego też elementy te – oprócz tego, że tworzą pojęcie ewangelizacji – mogą być równocześnie uważane za etapy lub płaszczyzny jej realizacji. Zależnie od sytuacji, jeden z nich może być bardziej akcentowany, niż drugi. I tak, na przykład w krajach muzułmańskich, gdzie bezpo-

²⁷ Por. P. Colombo, *Ewangelizacja a promocja ludzka*, art. cyt., s. 62.

²⁸ Por. W. Przychyna, *Teologia ewangelizacji*, dz. cyt., s. 31.

²⁹ Por. E. Weron, *Apostolstwo Powszechne*, dz. cyt., s. 15-16; J. Kupka, *Problematyka apostołstwa współczesnego Kościoła*, „Communio”, 1985 nr 5, s. 65-67.

³⁰ B. Brzuszek, *Encyklopedia katolicka*, t. VIII, Lublin 2000, s. 1363.

³¹ Por. A. Sepiolo, *Nowa ewangelizacja. Śladami Jana Pawła II*, dz. cyt., s. 15.

³² Por. B. Gantin, *L'esortazione apostolica di Paolo VI „Evangelii nuntiandi”*. Storia, contenuti, ricensione, w: *L'esortazione apostolica di Paolo VI „Evangelii nuntiandi”*. Storia, contenuti, ricensione, Istituto Paolo VI, Brescia 1998, s. 12-16.

IMPLIKACJE TEOLOGICZNE

średnia proklamacja słowa Bożego jest zakazana, świadectwo będzie najlepszą, a może jedyną drogą ewangelizacji. Gdzie indziej zaś, w krajach chrześcijańskich dominującą formą ewangelizacji będzie ustne i bezpośrednie głoszenie Dobrej Nowiny³³.

Ewangelizacja jest także zjawiskiem wieloaspektowym. Może być rozpatrywana w jej strukturze wewnętrznej i zewnętrznej³⁴. Ewangelizacja w swej strukturze wewnętrznej posiada wymiar trynitarny. Wywodzi się ona z życia samej Trójcy (por. AG 2-4). Bóg Ojciec postanawiając zbawić wszystkich ludzi, posyła własnego Syna, „aby niósł Radosną Nowinę od miasta do miasta” (EN 6), a obaj – Ojciec i Syn – posyłają Ducha Świętego, który dokonuje w ludziach dzieła zbawienia. To posłanie Syna i „wspólne” posłanie Ducha Świętego jest niejako prawzorem dla posłannictwa, które otrzymał Kościół³⁵. Ewangelizacja w swej strukturze zewnętrznej posiada wymiar eklezjalny i może być rozpatrywana tak w aspekcie istotowym, jak również funkcjonalnym³⁶.

Istotowe ujęcie ewangelizacji utożsamia ją z Kościołem, Kościół jest owocem ewangelizacyjnej działalności Jezusa i Dwunastu. P. Colombo powie, że „od Chrystusa przyszedł jako Jego Ewangelia – Kościół”. Z drugiej zaś strony Kościół w swojej historycznej realizacji jest – poza innymi aspektami – „pielgrzymującą Dobrą Nowiną”, czyli jest po prostu ewangelizacją³⁷. Ewangelizacja w aspekcie funkcjonalnym ściśle łączy się z posłannictwem Kościoła. Dekret *Ad gentes* przez posłannictwo to rozumie „taką działalność, przez którą Kościół posłuszny rozkazowi Chrystusa, poruszany łaską i miłością Ducha Świętego staje się w pełni obecny dla wszystkich ludzi czy narodów” (AG 5)³⁸.

Ewangelizacja jest rzeczywistością różnorodną. W teologii mówi się między innymi o ewangelizacji misyjnej czy pastoralnej³⁹. Ewangelizacja misyjna utożsamia się z misjami *ad gentes* i polega na pierwszym głoszeniu Dobrej Nowiny i zakładaniu Kościoła wśród narodów i grup „gdzie Kościół nie zapuścił jeszcze korzeni” (AG 6). Ewangelizacja pastoralna jest działalnością Kościoła wśród tych, którzy są już chrześcijanami, od dawna mają związek z Ewangelią (por. EN 54). Ewangelizacja bywa porównywana do duszpasterstwa, ale się z nim nie utożsamia. Ewangelizacja – jak czytamy w Ewangeliach nuntiantów – ma stanowić trzon działalności pastoralnej Kościoła (por. EN 81). Bez niej duszpasterstwo jawić się będzie jedynie jako zespół zabiegów czysto technicznych, być może sprawnych, lecz pozbawionych treści. Wszak dopiero ewangelizacyjna misja Kościoła wypełnia treścią jego duszpasterskie przedsięwzięcia. Duszpasterstwo jest bowiem przede wszystkim wspólnym poszukiwaniem wymagań, jakie stawia, ewangelizacją danego regionu oraz wspólnym poszukiwaniem środków, które pozwolą tym wymaganiom sprostać. Można powiedzieć, że duszpasterstwo jest reali-

³³ Por. W. Przyczyna, *Teologia ewangelizacji*, dz. cyt., s. 33-35.

³⁴ Por. tamże, s. 29.

³⁵ Por. tamże, s. 29-30.

³⁶ Por. tamże, s. 30.

³⁷ Por. P. Colombo, *Ewangelizacja a promocja ludzka*, art. cyt., s. 62.

³⁸ Por. W. Przyczyna, *Teologia ewangelizacji*, dz. cyt., s. 31.

³⁹ Por. tamże, s. 35-36.

”

...patrzac na swiat z punktu widzenia ewangelizacji mozna rozroznic trzy formy: dzialalnosc misyjna ad gentes – wobec ludzi, ktorzy nie znaja Chrystusa i Jego Ewangelii; dzialalnosc duszpasterska wobec tych, ktorzy trwaja w Kościele i czuja sie zobowiazani do misji oraz nowa ewangelizacje wobec tych, ktorzy pozornie znaja Chrystusa, ale zyja daleko od Niego i Jego Kościoła.

zowaniem ewangelizacji *hic et nunc*⁴⁰. K. Jeżyna twierdzi, że patrząc na świat z punktu widzenia ewangelizacji można rozróżnić trzy formy: działalność misyjną ad gentes – wobec ludzi, którzy nie znają Chrystusa i Jego Ewangelii; działalność duszpasterską wobec tych, którzy trwają w Kościele i czują się zobowiązani do misji oraz nową ewangelizację wobec tych, którzy pozornie znają Chrystusa, ale żyją daleko od Niego i Jego Kościoła⁴¹.

Powyższe typy ewangelizacji nie występują jednak w stanie czystym, ale wzajemnie się przenikają. Zdaniem Jana Pawła II granice pomiędzy opieką duszpasterską nad wiernymi i specyficzną działalnością misyjną nie dadzą się wyraźnie określić i nie jest do pomyślenia, by tworzyć między nimi bariery czy zamknięte przedziały (por. RMis. 34). Najczęściej używane słowo, ewangelizacja, znaczy niesienie osoby Jezusa Chrystusa innym poprzez głoszenie oraz świadectwo życia. Ewangelizacja wprost – głoszenie kerygmatu (w odróżnieniu od cichego świadectwa takiego, jak na przykład służba ubogim) oraz ewangelizacja przez świadectwo życia – obecność, która zmusza niewierzących do refleksji. Istnieje też słowo „preewangelizacja”, która oznacza posługiwanie się wartościami ewangelicznymi w celu przygotowania serc do przyjęcia pełni Dobrej Nowiny. Kolejne słowo to „ewangelizacja pierwsza” (misyjna), – czyli docieranie do tych, którzy nie słyszeli jeszcze o Jezusie. I wreszcie, słowo „reewangelizacja” albo „powtórna ewangelizacja”, przez które rozumiemy docieranie do środowisk kiedyś chrześcijańskich. Pojęcie reewangelizacji powstało na skutek braku autentycznego duszpasterstwa ewangelizacyjnego⁴².

⁴⁰ Por. tamże, s. 37-38.

⁴¹ Por. K. Jeżyna, *Moralne przesłanie nowej ewangelizacji. Wezwanie do odnowy Kościoła i świata*, dz. cyt., s. 32.

⁴² Por. J. J. De Farias, *Nowa ewangelizacja a kultura*, w: *Nowa ewangelizacja*, Kolekcja „Communio”, t. 8, Poznań 1993, s. 140. Można przyjąć uproszczony podział czynności Kościoła warunkowanych lokalną sytuacją (por. RMis 33): działalność misyjna (niewierzący); działalność ewangelizacyjna (oziębli); działalność duszpasterska (wierzący). Por. A. Sepiolo, *Nowa ewangelizacja. Śladami Jana Pawła II*, dz. cyt., s. 17.

IMPLIKACJE TEOLOGICZNE

„Nowa ewangelizacja”

Stwierdzenie Jana Pawła II zawarte na pierwszej stronie encykliki *Redemptoris missio*, że powierzona Kościołowi misja Chrystusa Odkupiciela nie została jeszcze wypełniona do końca, jest między innymi umotywowaniem wypowiedzianego przez niego wezwania Kościoła do nowej ewangelizacji (por. RMis 1). Wobec zagrożeń, jakie pojawiły się w świecie, z powodu których perspektywa wypełnienia tej misji wydłuża się, jedynie nowa ewangelizacja – jak zauważył Jan Paweł II – może zaradzić temu stanowi rzeczy, gdyż zapewnia „rozkwit czystej i głębokiej wiary” w sercach ludzi oraz niesie im autentyczną wolność (por. ChL 34-35). Nowa ewangelizacja, to jakby nowa jakość dzieła dotychczasowej ewangelizacji, a nie tylko jej odnowienie. Jest ona urzeczywistnieniem posłannictwa Kościoła, który jest przedłużeniem dzieła zbawczego Chrystusa, bo pełni misję samego Odkupiciela człowieka w świecie współczesnym⁴³. Wezwanie do nowej ewangelizacji było wyrazem troski Ojca Świętego o współczesną misję Kościoła, z uwzględnieniem zmian cywilizacyjnych i kulturowych. To wezwanie do nowej ewangelizacji nie oznacza, że dawne wezwania do apostołstwa, ewangelizacji straciły na swej aktualności; nie oznacza też, że dotychczasowa ewangelizacja była zła. Jan Paweł II chcąc pokazać „nowość” nowej ewangelizacji potwierdza, że jest to ta sama ewangelizacja, ale nowe są sytuacje społeczne i kulturowe⁴⁴. Nowa ewangelizacja znajduje dodatkową motywację w odczytaniu wezwań płynących ze współczesnego świata. Chodzi o nową rzeczywi-

⁴³ Por. Jan Paweł II, *Młodość nadzieją Ewangelii*, OR 1985 nr 6-7, s. 32; J. Ratzinger, *Université e nuova evangelizzazione*, w: *Université, cultura evangelizzazione*, Citr  Nova Roma 1997, s. 30. W opinii wielu teologów po raz pierwszy terminu „nowa ewangelizacja” u y  Jan Paweł II podczas pierwszej pielgrzymki do Polski, w homilii w Mogile-Nowej Hucie, gdy stwierdził, że „od krzyża w Nowej Hucie zaczęła się nowa ewangelizacja: ewangelizacja drugiego Millennium”. Jan Paweł II, *Homilia podczas Mszy  w w sanktuarium Krzyża  wi tego w Mogile-Nowej Hucie (9.06.1979)*, w: *Pielgrzymka Jana Pawła II do Polski*, Poznań-Warszawa 1979, s. 195. Por. J.J. De Farias, *Nowa ewangelizacja a kultura*, w: *Nowa ewangelizacja*, kolekcja „Communio”, t. 8, dz. cyt., s. 133; A. Lewek, *Nowa ewangelizacja w duchu Soboru Watykańskiego II*, t. I, dz. cyt., s. 97; K. Pawlina, *Nowa ewangelizacja i jej realizacja w Polsce po 1989 roku*, Warszawa 1995, s. 34; P. Poupard, *Per una nuova evangelizzazione dell'Europa*, „La rivista del clero italiano” 1986 nr 1, s. 17-25; L. Scheffczyk, *Neu-Evangelisierung als Herausforderung der Kirche nach der Verkundigung Johannes Paulus II*, „Forum Katholische Theologie” 1988 nr 4, s. 262-281; G. Gismondi, *Nuova evangelizzazione e cultura*, Bologna 1992; A. Lokato, *Nuova evangelizzazione e il personalismo cristiano*, Bologna 1994. Wyrażenie „nowa ewangelizacja” stało się popularne w świecie dopiero od 9 czerwca 1983 roku, kiedy Jan Paweł II podczas pielgrzymki do krajów Ameryki  rodkowej, spotkał się z członkami Rady Konferencji Episkopatu Ameryki Łacińskiej, do których powiedział, że przypadające na 1992 rok 500-lecie ewangelizacji Ameryki Łacińskiej osiągnie swój wymiar, jeśli wszyscy biskupi, kapłani, osoby konsekrowane i wierni świeccy zaangażuj  się w nową ewangelizacj . Zaznaczył przy tym, że trzeba ją rozumieć nie jako powtórną, lecz nową w swoim zapale, w swych metodach i w swym wyrazie. Do tego potrzeba formacji tak kapłanów, jak i wiernych świeckich do sprostania dziełu nowej ewangelizacji. Por. *Przemówienie Ojca  wi tego Jana Pawła II do Rady Konferencji Episkopatów Ameryki Łacińskiej (CELAM)*, OR 4 1983 nr 4, s. 29-30; O. Degrijse, *Od „Ad gentes” przez „Evangelii nuntiandi” do „Redemptoris missio”*, w: *Nowa ewangelizacja*, kolekcja „Communio”, t. 8, dz. cyt., s. 108-113.

⁴⁴ Por. J. E. Bifet, *Teologia della evangelizzazione. Spiritualit  missionaria*, Roma 1992, s. 11-42; G. Casiraghi, *La missione nuova frontiera della Chiesa. Un'enciclica missionaria per il duemila*, Torino 1992.

stość, nowych odbiorców – adresatów, którzy żyją w zmienionych warunkach życia. Musimy brać na serio konkretnego człowieka, a ten często mało interesuje się Kościołem, Mszą Świętą, czy życiem Kościoła. Nie znaczy to, iż nie ma on potrzeby Boga i nieśmiertelności. Po prostu, ma swój świat i przechodzi obok obojętnie. Wyniki badań prowadzonych wśród młodzieży przez Instytut Statystyki Kościoła Katolickiego upoważniają do stwierdzenia, że zjawisko niewiary stało się w Polsce jednym z poważnych problemów duszpasterskich⁴⁵. Doświadczenie pokazuje, jak bardzo pozachrześcijański jest sposób myślenia dużej części społeczeństwa. I do tego właśnie człowieka mamy dotrzeć. Drogą Kościoła jest człowiek. Zatem odnowiony powinien być podmiot ewangelizacji⁴⁶. Odnowiona też musi być droga „na zewnątrz”, poza salki, poza plac kościelny, poza Kościół.

Nowa ewangelizacja, jak sama nazwa wskazuje, to odnowiony sposób głoszenia Dobrej Nowiny. Jest ona pewnym typem ewangelizacji albo – jak uważają niektórzy – jej aspektem. Kieruje się ona do tych chrześcijan, dla których Ewangelia przestała już być Dobrą Nowiną o zbawieniu. Chodzi tu przede wszystkim o kraje Pierwszego Świata zarżone konsumpcjonizmem, nieczułe na ludzką biedę, hołdujące zasadzie: żyć tak, jak gdyby Bóg nie istniał. Panujące w nich zobojętnienie religijne i zupełny brak praktycznego odniesienia do Boga nawet wobec najpoważniejszych problemów życiowych są „zjawiskiem nie mniej niepokojącym i destruktywnym niż jawny ateizm” (ChL 34). Wobec tego głównym zadaniem nowej ewangelizacji jest ukazać Boga w Jego relacji do człowieka. Dlatego jej podstawową zasadę stanowi prawda o miłości Boga do ludzi: „Człowiek jest kochany przez Boga! Oto proste, a jakże przejmujące orędzie, które Kościół jest winien człowiekowi. Każdy chrześcijanin może i musi słowem oraz życiem głosić: Bóg cię kocha, Chrystus przyszedł dla ciebie, Chrystus dla ciebie jest Drogą, Prawdą i Życiem” (ChL 34). W tym świetle Bóg jawi się człowiekowi jako Ojciec miłujący, ofiarowujący swego jedyne Syna, który staje się człowiekiem. Bóg w Jezusie Chrystusie staje się dotykalny i bliski, prawdziwy Emanuel. Jego męka, śmierć i zmartwychwstanie niosą człowiekowi dar odkupienia przez łaskę, zwycięstwo nad grzechem i śmiercią oraz obietnicę wiecznego zbawienia (por. Deklaracja 3). Takie orędzie czyni ewangelizację prawdziwą i autentyczną, gdyż „prawdziwie chrześcijańska ewangelizacja ma miejsce tylko wtedy, kiedy głosi się osobę Jezusa Chrystusa” (Deklaracja 3)⁴⁷.

„Nowa ewangelizacja, podkreśla jednak z całym naciskiem Jan Paweł II, nie polega na głoszeniu »nowej Ewangelii«, której źródłem bylibyśmy my sami, nasza kultura,

⁴⁵ Por. Statystyka *diecezji Kościoła Katolickiego w Polsce 1992-2004*, L. Adamczuk, W. Zdaniewicz, S. Zaręba (red.), Warszawa 2006; A. Sepioło, *Nowa ewangelizacja. Śladami Jana Pawła II*, dz. cyt., s. 20.

⁴⁶ Kościół musi stać się prosty i przejrzysty w głoszeniu. Ubogi w stylu życia i niekonwencjonalny w działaniu. Nie oznacza to wcale braku stabilności, lecz brak zarozumiałości. Przyznajemy, że nie wiemy jak i dlatego szukamy. Przyznajemy, że nie ze złotą mocą, więc rozdajemy. Przyznajemy, że nie pozycja nas interesuje w politycznych rankingach, dlatego nie tracimy czasu na dopominanie się o „swoje”. Do tego zadania pociągnięty może być tylko taki lud, który nosi w swym ciele znaki odkupienia. One bolą, jednakże dają zwycięstwo. Por. A. Sepioło, *Nowa ewangelizacja. Śladami Jana Pawła II*, dz. cyt., s. 21.

⁴⁷ Por. J. Dyduch, *Nowa ewangelizacja w świetle deklaracji Synodu Biskupów z 1991 roku*, „Notificiones” 1992 nr 1-6, s. 80.

IMPLIKACJE TEOLOGICZNE

nasze rozumienie potrzeb człowieka. Nie byłaby to wcale Ewangelia, ale zwykły ludzki wymysł pozbawiony zbawczej mocy. Nie polega też na usuwaniu z Ewangelii tego wszystkiego, co wydaje się trudne do pogodzenia, ze współczesną mentalnością. To nie kultura jest miarą Ewangelii, ale Jezus Chrystus miarą wszelkiej kultury i każdego ludzkiego dzieła” (VS 106). Nowa ewangelizacja zakłada absolutną wierność Ewangelii Jezusa Chrystusa, której zasadnicza treść zawiera się w zwięzłej syntezie, którą bez trudu zdolny jest pojąć i przyjąć każdy człowiek, a którą Kościół jest winien człowiekowi. Bóg Cię kocha, Chrystus przyszedł dla Ciebie, Chrystus dla Ciebie jest „Drogą i Prawdą i Życiem!” (J 14, 6) Nowa ewangelizacja prowadzi do pełni życia z Nim na drodze permanentnej katechezy. Jej celem jest integralna i dojrzała wiara ogarniająca całą osobowość człowieka, odnajdującego w Nim pełny sens swego ziemskiego zaangażowania w perspektywie życia wiecznego.

Jan Paweł II jest nie tylko inspiratorem i inicjatorem nowego zrywu ewangelizacyjnego Kościoła. Posiada On bardzo jasno wypracowany program tego, co sam nazywa „naczelnym zadaniem duszpasterskim” (PDV 18). Według Papieża „nowa ewangelizacja” to głoszenie Ewangelii zawsze nowej i zawsze niosącej nowość i musi być prowadzona „z nową gorliwością, nowymi metodami i z zastosowaniem nowych środków wyrazu” (VS 106)⁴⁸. Nie chodzi tutaj – co z naciskiem podkreśla Jan Paweł II do Rady Biskupów Celami – o powtórny, ponowną ewangelizację, ale o taką nową ewangelizację, która zdaniem papieża „musi dać odpowiedź spójną, trafną i przekonywującą, zdolną umocnić wiarę katolicką w jej podstawowych prawdach, w jej wymiarze indywidualnym, rodzinnym i społecznym” (VS 106)⁴⁹.

Ewangelizacja ma być najpierw nowa w swoim zapale i gorliwości. Źródłem tego zapалу jest przede wszystkim Duch Święty, który „przynagla do głoszenia wielkich dzieł Bożych” (RMis 1) oraz pokolenie ludzi młodych, którzy odrzucając konformizm wprowadzają pogodę i radość przy zdobywaniu właściwych postaw moralnych. Nowy impuls otrzymujemy z przemieniającego spotkania z Bogiem żywym; wpływa ona z osobistego doświadczenia bliskości Boga, dotknięcia Jego Miłości. W takiej sytuacji pojawia się spontaniczne, naturalne pragnienie przekazania tej Miłości innym. Człowiek, który uświadomi sobie wielkość łaski zbawienia, niejako dotknie Miłości Boga, nie może zatrzymać tego dla siebie, zaczyna się tym dzielić. Wtedy możemy powiedzieć o nowej gorliwości, której trwałość i moc zależy od intymnej relacji z Chrystusem. Nowa gorliwość

⁴⁸ Por. V. Grolla, *Lagire della Chiesa. Teologia pastorale*, Padova 1999, s. 268-273; P. Giglioni, *Nuova evangelizzazione e Catechesi mistagogica*, „Euntes docete” 1993 nr 2, s. 265-273; G. Eder, *Ansätze für eine Neuevangelisierung Europa*, „Theologisch-praktische Quartalschrift” 1990 nr 1, s. 57-60; A. L. Trujillo, *Wokół nowej ewangelizacji w Ameryce Łacińskiej*, „Animator” 1992 nr 3, s. 207-209.

⁴⁹ „Nie jest łatwo – stwierdza K. Jeżyna – odpowiedzieć na to pytanie, na czym polega owa «nowość» ewangelizacji, czy jest ona znacznie inna od pierwszej, czy ma być wykonywana «po nowemu», czy «nowa» ma być cała ewangelizacja, czy tylko niektóre jej elementy? Odpowiedź na te pytania jest wciąż trudna, ponieważ pojęcie nowej ewangelizacji ciągle się kształtuje, a różni autorzy odmiennie akcentują nowość poszczególnych jej elementów”. Tenże, *Moralne przesłanie nowej ewangelizacji. Wezwanie do odnowy Kościoła i świata*, dz. cyt., s. 33.

rodzi się z totalnego poddania życia Bogu, we wszystkich jego wymiarach⁵⁰. Żarliwe słowo rodzi się z żarliwości serca. Przepowiadanie, gdy rodzi się z doświadczenia płomienia Ducha Chrystusa Zmartwychwstałego, budzi entuzjazm i żarliwość (por. RMis 45). Nowy zapal – z dynamicznego wezwania Chrystusa: „idźcie!”. Wytrwałość z modlitwy, życia sakramentalnego przyjmowanego codziennie Słowa Bożego. Jest ona pragnieniem niesienia życiowej prawdy każdemu człowiekowi. Potrzebne jest radykalne nawrócenie i bardziej wyraziste świadectwo o Chrystusie. Gorliwość – to klucz dla zespołu ewangelizatorów. Ich usta winny płonąć miłością ku Chrystusowi, głosić Jego orędzie, a w ich codzienności odbijać się będzie Jego życie⁵¹.

Następnie, nowość ewangelizacji dotyczy nowych metod głoszenia Ewangelii, które odpowiadałyby bardziej mentalności współczesnego człowieka. Ewangelizacja nie jest związana z żadną określoną cywilizacją. Ewangelia promieniuje na wszystkie kultury, dlatego ważną sprawą jest posługiwanie się odpowiednimi metodami. Muszą się one zmieniać w zależności od wieku, mentalności, stylu życia, doświadczenia odbiorców. Nie chodzi tu o zmianę zasad wiary – one są niezmiennie; chodzi jedynie o sposób ich przedstawienia – najbardziej trafny, co wymaga odnalezienia języka komunikacji odpowiedniego do czasu i osób. Trzeba, aby w ewangelizacji posługiwać się językiem, znakami i obrazami odpowiadającymi na stawiane pytania. Znalezienie najtrafniejszej metody zależy od gorliwości i dobrego rozeznania⁵². Chodzi tu przede wszystkim o ewangelizację indywidualną, czyli przekaz wiary od osoby do osoby (por. EN 46), środki społecznego przekazu (por. EN 45) oraz ewangelizację przez inkulturację (por. RMis 52). Nie można zapomnieć, że metody mają być jedynie narzędziami; narzędziami a nie celem nowej ewangelizacji. Głoszenie słowa Bożego wymaga czytelnych form i nowych metod. Jan Paweł II za najważniejszą i najskuteczniejszą metodę nowej ewangelizacji uważa świadectwo życia wiarą osób i wspólnot (LM 2)⁵³. Nowa ewangelizacja winna bardziej uwzględniać konkretne problemy ludzkie, by głębiej je poznać i odczytać w świetle Ewangelii. Winna też stosować nowoczesne środki wyrazu i przekazu orędzia ewangelicznego⁵⁴ – ewangelicznego, o czym będzie jeszcze mowa w osobnym paragrafie.

Konieczną dziś metodą nowej ewangelizacji, gdy Kościół spotyka wśród narodów różne kultury, staje się metoda inkulturacji. Jan Paweł II wyjaśnia, że „poprzez inkultura-

⁵⁰ Por. E. Tardif, J. H. Prado Flores, *Jezus jest Mesjaszem*, Łódź 1991, s. 103.

⁵¹ Nie można winą za dechrystianizację obarczać przyczyn zewnętrznych, pozakościelnych. Trzeba wciąż spoglądać do wewnątrz społeczności kościelnej. Dechrystianizacja rozpoczyna się wraz z osłabieniem gorliwości samych uczniów Chrystusa. Por. A. Sepioło, *Nowa ewangelizacja. Śladami Jana Pawła II*, dz. cyt., s. 23.

⁵² Por. tamże, s. 25-26.

⁵³ Por. K. Pawlina, *Nowa ewangelizacja i jej realizacja w Polsce po 1989 roku*, dz.cyt., s. 40; P. Biquardi, *Ripartire da Cristo: L’Azione Cattolica e la nuova evangelizzazione*, „Prezenza Pastorale” 1997 nr 1-2, s. 97-98; M. Conti, *Nuovi evangelizzatori per la nuova evangelizzazione*, „Antoniano” 1994 nr 69, fasc. 1, s. 84-87.

⁵⁴ W zaistniałych warunkach społecznych nowego rynku trzeba, aby orędzie ewangeliczne było przedstawione w sposób atrakcyjny i konkurencyjny na rynny wartości. Por. B. Widła, *Głupstwo przepowiadania*, „Znak” 1992 nr 10, s. 53.

IMPLIKACJE TEOLOGICZNE

cję Kościoła wciela Ewangelię w różne kultury i jednocześnie wprowadza narody z ich kulturami do swej własnej wspólnoty” (RMis 52)⁵⁵. W wyniku spotkania Kościoła z konkretnym ludem i kulturą człowiek ewangelizowany ma możliwość odpowiedzi na usłyszane orędzie i przyjąć Chrystusa, który objawia mu pełnię prawdy. Chrystus, odwieczne Słowo Ojca, poprzez głoszenie Ewangelii, nieustannie wciela się w różne kultury, uszlachetnia je i oczyszcza, dając człowiekowi przystęp do Ojca. Słowo Boże, które ma w sobie moc zbawczą wciela się w serca ludzkie wprowadzając w misterium Chrystusa. Dokonuje tego Duch Święty nierozłącznie działający wraz ze Słowem. Słowo wciela się, a Duch Święty dokonuje wcielania tegoż Słowa w serca słuchaczy. W ten sposób Duch Święty daje człowiekowi możliwość dojścia do przyjęcia paschalnej tajemnicy Chrystusa.

Inkulturacja wymaga ciągłego wnikania w mentalność i sposoby życia poszczególnych narodów. Dzięki temu Ewangelia w swoich początkach mogła zakorzenić się w konkretnej kulturze, od której nie można jej obecnie wyizolować. Inkulturacja wymaga poznania autentycznych wartości danej kultury i przyjęcia tego wszystkiego, co jest w nich dobre oraz przepojenia i ubogacenia ich Ewangelią. Jan Paweł II przestrzega, że w procesie inkulturacji działanie nie może być tak zwyczajnie odłączone od kultury, w której się od początku zakorzeniło, ani też bez poważnych strat nie może być oddzielone od tych form kultury, w których było przekazywane w ciągu wieków. Doskonałym przykładem zakorzeniania się Ewangelii w różne kultury i tradycje są narody europejskie, które dzięki otwarciu się na światło Ewangelii przez kilkanaście stuleci nie tylko nic nie straciły ze swojej tożsamości, ale zyskały niezwykle bogactwo, które trudno dziś przeliczyć. Jednocześnie, w tejże Europie, uwidacznia się dziś problem wykorzeniania wielu form kultury opartej na tradycji i wierze chrześcijańskiej, co prowadzi do powstawania pewnego rodzaju „pustki”, którą zastępują różne twory, często całkowicie niemające żadnego odniesienia do istniejącej na danym terenie kultury, a niejednokrotnie ją niszczące.

Odnowa ewangelizacji odnosi się również do samej treści, która – choć w swej istocie niezmienna – to odczytywana w zmieniających się warunkach ludzkiego życia i na nowo interpretowana, staje się dla człowieka bardziej zrozumiała a przez to i w jakimś sensie nowa. Duch Święty ciągle ukazuje nowość słowa Bożego. Słowo „nowa” oznacza wreszcie nową sytuację, jaka wytworzyła się w świecie i w naszym kraju po załamaniu się systemu totalitarnego. W pustkę, jaka powstała po upadku komunizmu, wchodzi ideologia zysku za wszelką cenę. Brak pieniędzy u wielu lub posiadanie ich bardzo dużo u nielicznych, powoduje ten sam skutek: kult pieniądza, stawianie go na podium najwyższego pożądania. Za zdobycie pieniądza dla siebie człowiek gotów jest poświęcić dobro wspólne, a nawet ryzyko własnego życia, jak na przykład w wypadku głodówek. Wywołuje to stan rozdrażnienia, niechęci wzajemnej, wzajemnego obrażania się. Nowa ewangelizacja domaga się nowych ewangelizatorów. Gdyby chcieć w jednym zdaniu wy-

⁵⁵ Por. K. Jeżyna, *Moralne przesłanie nowej ewangelizacji. Wezwanie do odnowy Kościoła i świata*, dz. cyt., s. 36; V. Grolla, *Lagire della Chiesa. Teologia pastorale*, dz. cyt., s. 273-278. Temu tematowi cały rozdział V swojej pracy poświęcił A. Lewek, *Nowa ewangelizacja w duchu Soboru Watykańskiego II*, t. II, dz. cyt., s. 89-102.

razić, jacy to mają być ewangelizatorzy, to należałoby stwierdzić, że powinni oni być osobami duchowymi z całym bogactwem treści tego słowa⁵⁶.

Nowa musi być forma – zmiana głoszenia na bezpośrednie i wprost, treści jasnych i zbawiennych, z wykorzystaniem wszelkich możliwych środków. Wypowiedziane wprost treści jasne i zbawienne. Dostojna i szacowna forma (zachowująca oczywiście całe bogactwo Ewangelii) zagubiła człowieka, który nie wie, co uczynić z tym szlachetnym i niedostępnym prezentem. Słowo nie otworzyło go, więc i on nie otworzył słowa. Papież wprost powie, że język przekazu musi być konkretny i dostosowany do okoliczności. Ewangelizacja nie polega na przekonywaniu kogokolwiek o prawdziwości systemu. Polega na przeżywaniu zbawienia; na przeżywaniu zbawienia dzisiaj. Cała działalność ewangelizatora jest wykorzystaniem wszelkich możliwych środków dla jedyne go celu: doprowadzenia do spotkania z Żyjącym, Zmartwychwstałym Chrystusem. Nowe środki wyrazu pojawiają się same, naturalnie, w miarę jak wzrasta pragnienie podzielenia się Dobrą Nowiną w sercu konkretnych osób – osób obdarowanych różnymi darami, talentami, zainteresowaniami, żyjących w danym kręgu kulturowym, ale zachwyconych dobrocią Boga. Stąd Jan Paweł II tak wiele miejsca i czasu poświęca sprawie nowej ewangelizacji⁵⁷.

Nowa ewangelizacja jest nowa w swojej nowej gorliwości – chodzi o to, żeby chrześcijanie ożywi w sobie odpowiedzialność za przekaz tej Ewangelii, żeby byli gotowi z tą Ewangelią rzeczywiście pójść do innych i apostołować, aby chrześcijaństwo było dynamiczne, otwarte, żeby było poszukiwaniem nowych ludzi. Jest nowa w stosowaniu nowych metod – czyli poszukiwaniu nowych sposobów dotarcia z Ewangelią do dzisiejszego człowieka, adekwatnych do dzisiejszej sytuacji. Papież wymienia tu takie nowe środki jak – telewizja, radio, prasa, teatr, Internet – środki, które będą bardziej odpowiadały mentalności współczesnego człowieka, jego językowi. Poszukajmy nowych metod – może przedstawienia, realizacji wizualnej w postaci plakatów, billboardów. W uczestnictwie nowych podmiotów chodzi o to, żeby w dziele ewangelizacji zaangażować wszystkich, a przede wszystkim, żeby za ewangelizację poczuli się odpowiedzialni świeccy. Nowe podmioty to świeccy; to także ruchy i stowarzyszenia, które powinny pomyśleć, jakie inicjatywy podjąć.

Zakończenie

Podsumowując, można powiedzieć, że różnice pomiędzy treścią słów są zasadniczo niewielkie: apostołstwo, ewangelizacja a treścią słowa nowa ewangelizacja, które wprowadził Jan Paweł II. Jak zauważył ks. E. Weron, „w posoborowych dokumentach kościelnych, w związku z apostołską działalnością, mówi się dość często o ewangelizacji. Przy czym ta nazwa wydaje się pokrywać z tradycyjną nazwą apostołstwa”⁵⁸. Ewangelizacja opisywana w adhortacji *Evangelii nuntiandi* jest procesem wielowarstwowym, złożo-

⁵⁶ Por. J. Ratzinger, *O naturze kapłaństwa. Przemówienia podczas VIII sesji Synodu Biskupów*, OR wyd. polskie 1990 nr 9, s. 5.

⁵⁷ Por. tamże, s. 21-22.

⁵⁸ E. Weron, *Apostolstwo Powszechne*, dz. cyt. s. 15.

IMPLIKACJE TEOLOGICZNE

nym z różnych elementów: odnowa ludzkości, dawanie świadectwa, otwarte przepowiadanie, przyłgnięcie duchowe, wejście we wspólnotę, przyjęcie znaków, dzieła apostołskie (EN 24). W tym opisie ewangelizacji⁵⁹ można rzeczywiście odszukać prawie wszystkie problemy należące do apostołstwa i jego teologii⁶⁰.

Mimo to wydaje się, że termin ewangelizacja, kerygmat czy nowa ewangelizacja nie pokrywa się całkowicie z zakresem pojęcia apostołstwo. W nazwie ewangelizacja, a tym bardziej kerygmat wysuwa się na pierwszy plan sprawa głoszenia słowa, Ewangelii, Dobrej Nowiny, podczas gdy inne elementy posłannictwa chrześcijańskiego pojawiają się raczej na dalszym planie. Celem Kościoła jest „uczynić wszystkich ludzi uczestnikami zbawczego odkupienia i by przez nich cały świat rzeczywiście został skierowany ku Chrystusowi”⁶¹. Treść pojęć nowa ewangelizacja i apostołstwo wskazuje, że nie można ich do końca używać zamiennie.

Wobec zagrożeń, jakie pojawiły się w świecie, z powodu których perspektywa wypełnienia misji powierzonej Kościołowi wydłuża się, jedynie nowa ewangelizacja – jak zauważył Jan Paweł II – może zaradzić temu stanowi rzeczy, gdyż zapewnia „rozkwit czystej i głębokiej wiary” w sercach ludzi oraz niesie im autentyczną wolność (por. ChL 34-35). Nowa ewangelizacja, to jakby nowa jakość dzieła dotychczasowej ewangelizacji, a nie tylko jej odnowienie. Jest ona urzeczywistnieniem posłannictwa Kościoła, który jest przedłużeniem dzieła zbawczego Chrystusa, bo pełni misję samego Odkupiciela człowieka w świecie współczesnym. Wezwanie do nowej ewangelizacji było wyrazem troski Jana Pawła II o współczesną misję Kościoła, z uwzględnieniem zmian cywilizacyjnych i kulturowych. To wezwanie nie oznacza, że dawne wezwania do apostołstwa, ewangelizacji straciły na swej aktualności; nie oznacza też, że dotychczasowa ewangelizacja była zła. Jan Paweł II chcąc pokazać „nowość” nowej ewangelizacji potwierdza, że jest to ta sama ewangelizacja, ale nowe są sytuacje społeczne i kulturowe⁶². Nowa ewangelizacja znajduje dodatkową motywację w odczytaniu wezwań płynących ze współczesnego świata. Chodzi o nową rzeczywistość, nowych odbiorców – adresatów, którzy żyją w zmienionych warunkach życia. Drogą Kościoła jest człowiek. Zatem odnowiony powinien być podmiot ewangelizacji. Odnaleziona też musi być droga „na zewnątrz”, w nowe miejsca głoszenia.

„Nowa ewangelizacja”, jak sama nazwa wskazuje, to odnowiony sposób głoszenia Dobrej Nowiny. Jest ona pewnym typem ewangelizacji albo – jak uważają niektórzy – jej aspektem. Kieruje się ona do tych chrześcijan, dla których Ewangelia przestała już być

⁵⁹ EN 17-24; por. J. Kupka, *Problematyka apostołstwa współczesnego Kościoła*, „Communio” 1985 nr 5, s. 65-67.

⁶⁰ Por. E. Weron, *Apostolstwo Powszechne*, dz. cyt. s. 16.

⁶¹ AA, 2; por. F. Hengsbach, *Das Konzilsdekret über das Apostolat der Laien*, dz. cyt., s. 30-31; *L'Apostolat des Laïcs. Décret „Apostolicam actuositatem”*, dz. cyt., s. 52 nn.; E. Weron, *Świeccy w Kościele*, dz. cyt., s. 73-74.

⁶² Por. J. E. Bifet, *Teologia della evangelizzazione. Spiritualità missionaria*, Roma 1992, s. 11-42; G. Casiraghi, *La missione nuova frontiera della Chiesa. Un'enciclica missionaria per il duemila*, Torino 1992.

Dobłą Nowiną o zbawieniu. Chodzi tu przede wszystkim o kraje Pierwszego Świata zarażone konsumizmem, nieczule na ludzką biedę, hołdujące zasadzie: żyć tak, jak gdyby Bóg nie istniał. Panujące w nich zubożenie religijne i zupełny brak praktycznego odniesienia do Boga nawet wobec najpoważniejszych problemów życiowych są „zjawiskiem nie mniej niepokojącym i doświadczenie pokazuje, jak bardzo pozachrześcijański jest sposób myślenia dużej części społeczeństwa. I do tego właśnie człowieka mamy dotrzeć.■

WYKAZ SKRÓTÓW

- AA** - „*Apostolicam Actuositatem*“. Dekret Soboru Watykańskiego II o apostołstwie świeckich (1965).
- AG** - „*Ad gentes*“. Dekret Soboru Watykańskiego II o misyjnej działalności Kościoła (1965).
- ChL** - *Christifideles laici*. Adhortacja apostołska Jana Pawła II o powołaniu i misji świeckich w Kościele (1988).
- DiM** - *Dives in misericordia*. Encyklika Jana Pawła II o Bożym Miłosierdziu (1980).
- EN** - *Evangelii nuntiandi*. Adhortacja apostołska Pawła VI o ewangelizacji w świecie współczesnym (1975).
- LM** - List apostołski Jana Pawła II do młodych całego świata (1985).
- OR** - „L'Osservatore Romano”.
- PDV** - *Pastores dabo vobis*. Encyklika Jana Pawła II o formacji kapłanów we współczesnym świecie.
- RMis** - *Redemptionis missio*. Encyklika Jana Pawła II o stałej aktualności powołania misyjnego (1990).
- VS** - *Veritatis splendor*. Encyklika Jana Pawła II o niektórych problemach nauzenia moralnego Kościoła (1993).

O AUTORZE:

Ks. prof. UKSW dr hab. Czesław Parzyszek SAC - pallotyn i wykładowca w UKSW (kierownik katedry hagiografii), w Instytucie Teologii Apostołstwa (wicedyrektor) oraz w WSD w Ołtarzewie. Od 1981 roku pracuje w Zarządzie Prowincjalnym Księży Palotynów Prowincji Chrystusa Króla w Warszawie jako wyższy przełożony. Od 1996 roku jest konsultorem Komisji Episkopatu ds. Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostołskiego. Od 2002 roku jest członkiem Krajowej Rady Duszpasterstwa Powołań, a od 2008 jest członkiem Krajowej Rady Koordynacyjnej Zjednoczenia Apostołstwa Katolickiego w Polsce.